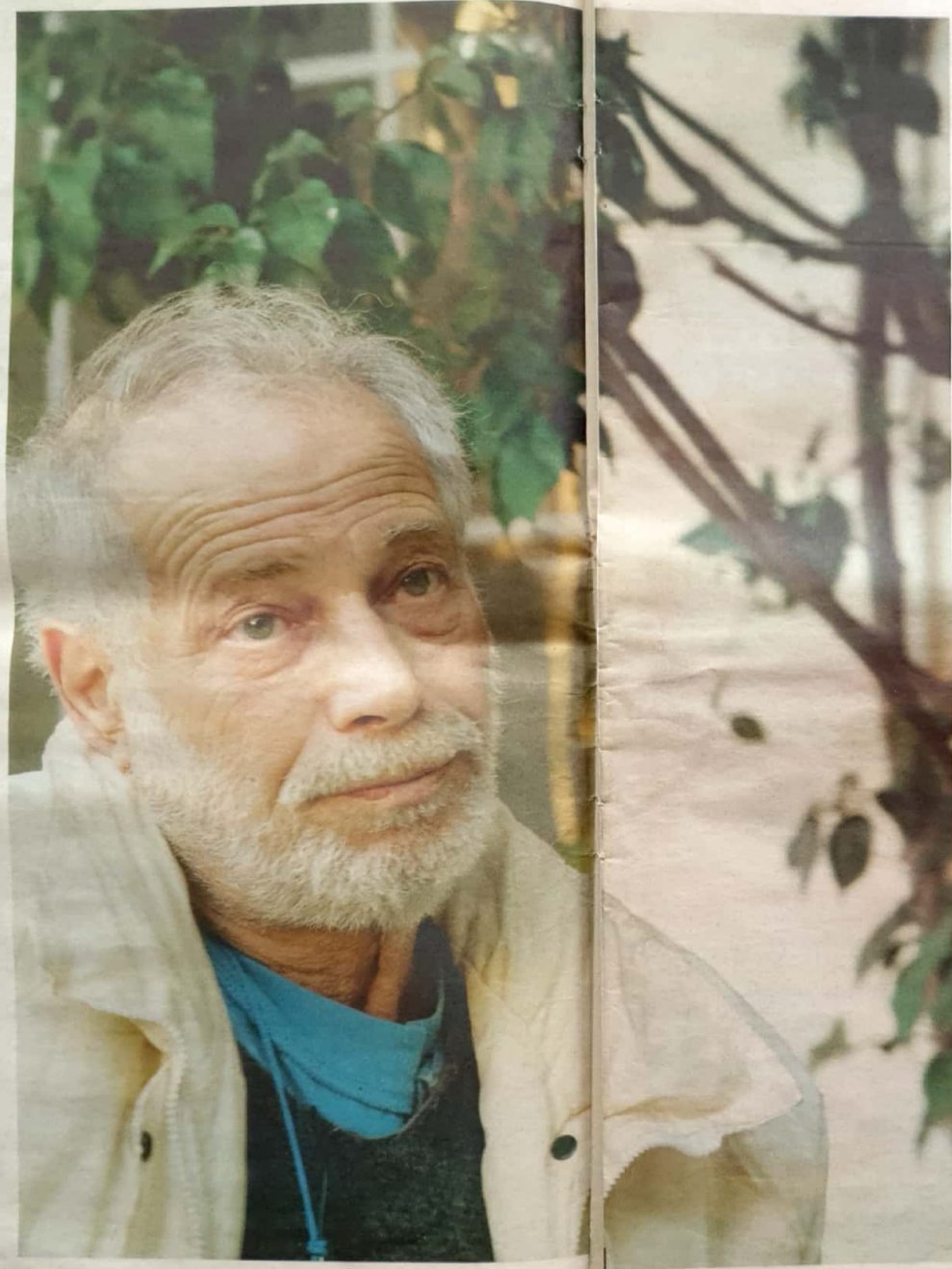

"כשיש לי מה להגיד, אני כותב. ירצו, יאכלו, לא ירצו, תודה רבה"

כשהוא כתב נגד הכיבוש לא השמיעו אותו. כשהוא כתב נגד ההתנתקות גם לא השמיעו אותו. אבל המשורר והפזמונאי יענקל'ה רוטבליץ כבר לא מתרגש. לקראת ערב מחווה לכבודו הוא שובר שתיקה ומספר גם למה לאחר שכל החברים שלו עברו לתל אביב הוא עדיין נשאר בירושלים

מאת שוקי שדה
צילומים אורן לוטטי

ל

חובבי חומר העברת כפר, ויש הרבה מאד באר ליה, צפויה בעת עשייה ימים מוגנים "כמה טוב שבת הוותיק" - ערב מיוחד לשידור של המי שירי והתמלילי "יענקל'ה רוטבליץ". חוץ משידור הנושא של הערב, ובהתאם גם לשמוע שירים כגון "דברים שרציתי לומר", "מיס עץ", "דברים רחוקים רחוקים שוקי" ו"חזרה לך ברוך", שיבוצעו על ידי ארבע הבודות ומה במיוחד לכבוד המר

פע, שיערך במסגרת פסטיבל ירושלים לאמנויות. כמגוון ויכל חקי וכל לשידור כעצמו 12 שירים של רוטבליץ, ואולי אפילו יותר, ובניהם "בא מזה", "אחרי 20 שנה", "לקחת את ידי בידך" ו"אעלי הכל בספר". "הית" מעידים מאד מיוחד בערב הזה, אומרי רוטבליץ, כי כב הערב, שסיים להחגיג "אני אעלה לתגיד תורה ואמר כמה מי לים מה רשם. האם אני אודה על הבטח אני אסב איפה שיגידו לי לשבת, אם זה על הבטח או בכל מקום אחר".

רוטבליץ חזר לתודעה הציבורית כמי שכתב בשנת 1969 את "שיר לשלום" ללחמת תחילת השיר, שביצעו נאסי בוסנו על ידי אלוף מי סד הרטבו ראו, הבעים אבי, הפך ברבות השנים להמנון מחנה הים לים וסובע שופת מנחם בערב שבו נרצח ראש הממשלה יצחק רבין ורל. רבין שר את "שיר לשלום" רקות מעטות לפני שניצח, ובכיסו נמצא רח עם מילות השיר, מסוג ברם.

הפזמון הנודע הוא שירי הוא הבעה "נישארין", שתעלה בחודש הבא בתיאטרון התא, עם פזמונים שהיא כתב ויגיד רטבו הלחין. מי ששתרבה להסיף בעת מידע על ערב הנושא הוא הפזמון וידו מה הארבע אילנה יריס, שהוכיחה את רוטבליץ כשחינת מנהלת חברת החמי של צור חוסה, ובקשה ממנו לכתוב שיר לחבורה. "אני מצפה שיבואו כל הפזמונים של השירה בצורה בעיר. כמובן שיבואו גם אלו שארבים את השירים של יענקל'ה, הוא אומרת. "חברות ומו יעשו ביצועים חודשים לערב הזה", אומר עוד אמנו, המנהל המוזיקלי ליל של הערב יחד עם אחר, חיים אמנו, "זה לא משהו מסובך, אלא מיס וחם ופזמונים. זה יהיה ערב אחד, לא ערב רגיל של שירי ארץ ישראל".

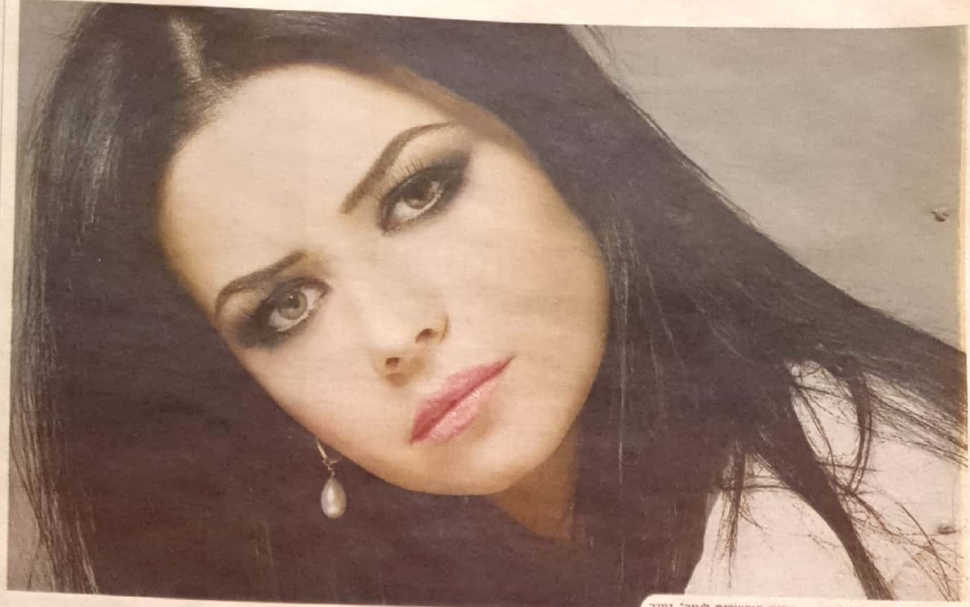
על חזמתך משמר הגבול
יחסינו יד כמו עני במתק
עשיתי יחך בשירי הירושלים.
כשאני לך תפילות, חיל בודו ביטוח
כשאני לך תפילות, הן ריבון העולמים
(מתוך יצר שיתרתי את ירושלים מואלובם הנושא שם זה, 1978)

לא קלה דרכנו התחנות של רוטבליט

יענקל'ה רוטבליט נולד בחיפה בשנת 1945. בצבא שירת בגדל, ובמלחמת ששת הימים נפצע בקצין מילואים בקרב בשכונת אבו תור. בשנת 1969 התפרסם ככותב "שיר לשלום", שאיתו הוא מזוהה עד היום. בתחילת שנות השבעים עבר לתל אביב והיה לחלק מחבורת לול. בתקופה זו התבלט רוטבליט כאחד מכותבי השירים הבולטים של הצמד איינשטיין-חנך וזאמא אדמה, "צא מזה", "אני רואה אותה בדרך לגימנסיה" ועוד. מלבד זאת כתב גם טורז סאטירי, "שחק אותך", במוטף "הארץ". בשבוע שבו עמד לזקבל קביעות בעיתון הפסיק לשגר את טוריו ושקע ברומון סוער עם רינה שני, שהייתה עבורו גם סוג של מורה רוחנית.

אחרי שנה של שקיעה בספרי פילוסופיה והגות, ארו רוטבליט מוודות וטס עם שני לקליפונגיה. היא שינתה את השם לריין שיון והוא הפך לנמה שנים לאן רוע. לאחר כמה שנים בקליפונגיה, כשעניו כבר הייתה גורו של כת מאמינים גדולה, החליט רוטבליט שמטפיק לו עם הרוחנות וחזר לירושלים. את זה תשאיר לחוקרים אקדמאים, אמר השבוע רוטבליט על התקופה הזאת.

בשנת 1982 נישא לאורנה ולבית מיוחסו זל. כעבור ארבע שנים כתב עליה את השיר "דרכנו". שהפך בתקופת הפיגועים למעין הימנון לאומי בלתי רשמי. אורנה נפטרה בשנת 1998, השנה שבה זכה רוטבליט בפרס אקום על מפעל חייו. במהלך השנים כתב רוטבליט טורים בעיתונים "הדעות", "העולם הזה", "דבר", "דבר אחר", "צלול", "מעריב" ועיתון "העיר". מאז 2005 הוא משמש יור דיקטוריון אקום.

כוכב נולד זה מסלול להוציא אנשים מוכשרים לאור. טייב

להשכרה?". ירירו הטוב החליט לקחת את זה כמשימה, אך שנה וחצי עברו ורוטבליט עדיין כאן, למרות נסיעותיו התכופות לתל אביב מתוקף תפקידו כיו"ר דירקטוריון אקום. השבוע אמר רוטבליט שכי בר אין לו עם מי לדבר על מצבה העגום של העיר. "חברים בירושלים כבר אין לי, מי שלא עזב מת".

או למה בעצם אתה עדיין בירושלים?
"אני לא יודע. זה לא המקום הכי עליו כרגע. זה מקום ששינה את פניו. אם הייתי מצביע על מקום שהייתי יכול להגיד שזה אפשרי שהייתי הולך עליו, או בסדר, אבל אין שום מקום אחר שהייתי מעדיף או תו. בינתיים, ירושלים זה מקום שטוב להתחבא בו. אני בא הביתה, לירושלים, מקום שמאפשר קצת להתנתק מכל ההמולה של תל אביב".

כנראה שנשאר לך איזה קשר רגשי לעיר.
"מן הסתם. נפצעתי פה, אני גר פה עשרות שנים, זה מקום שאני קשור אליו מאוד. יחד עם זאת, זה לא באופן כזה שאני לא יכול לעי זוכ את העיר. יש פה תהליך של שנים, שהחילוניות עוברת ברובה האנשים בתחום שלי ובתחומים רומים חיים בתל אביב ולא בשום מקום אחר. גם הגיבורים משרדות חיים בתל אביב, קובי או וכל הלה קות. כל התרבות זה תל אביב, או בדרך הטבע אנשים הולכים לשם, מה גם שמאוד קשה פה עם תנועה, לצאת מהבית זה שעה. כל החפץ רות, פותחים רחוב, סוגרים רחוב. ברחוב אגרון איי אפשר לנשום בכי לל. פעם העיר הייתה הרבה יותר קטנה. כל המפלצות מסביב לא היו, לא מגרלים פרחים, לא שכונות מסביב ולא כל ההמולה. זו הייתה עיר קטנה ואינטימית".

אין שום מקום לאופטימיות?
"לירושלים יש עוצמה אדירה, איי אפשר שלא להתפעל מהעיר הזו. צריך להאוב, לשוטט, להסתכל. ימקא' לדוגמה. נניין היסטורי, אחד מהיפים בעיר. יש בעיר הרבה מה לראות אם אתה בא ממקום אחר. מבקרים מבחוץ הולכים לעיר העתיקה, מסתובבים פה ושם, כולם מב סטים ומלאי התפעלות. יש בה יופי נדיר, אבל היא כנראה מאוד בחיי היומיום. להיות פה זה יותר קשה".

בין הימין לשמאל
"כל חבר קיבוץ מושט רגל על חורבות כפר ערבי נמוש נחיה לי ישא נפש ליברלי ואני, אויב העם, מונח על אדמה כבושה אימפריה קולוניאלית. תפעיל את הבולדוזר, אייך, בוא נתחיל להרוס" (מתוך "שיר ארצישראלי", "מדינת היהודים" / קטעים, 2004)

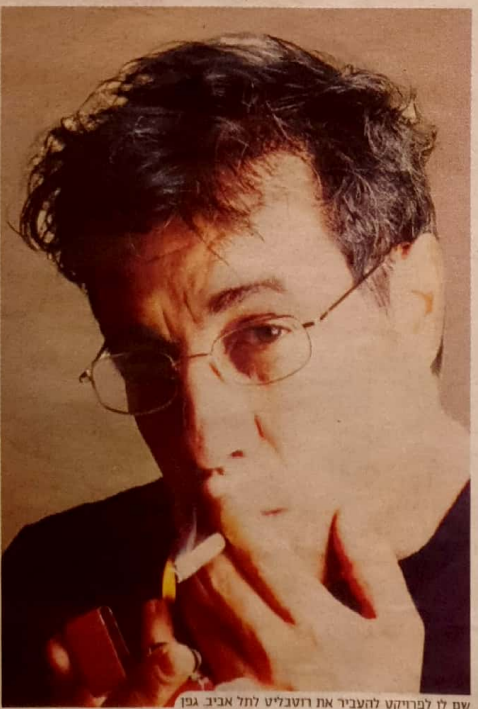
"שיר ארצישראלי", שאותו מבצע רוטבליט בעצמו, לא יופיע, מן הסתם, בערב ההוקרה. במאי 2004 עורר רוטבליט סערה כאשר הוציא את השיר לרדיו, בדיוק ערב משאל מתפקדי הליכוד על תוכנית ההתי נתקות. חבריו בשמאל הישראלי לא יכלו שלא לתהות "מה קרה ליענקל'ה", ואיך האיש שכתב את "שיר לשלום" נהיה פתאום חבר של המתנחלים. באותה תקופה התראיין רוטבליט ל"ידיעות אחרונות" וט ען שבשל דעותיו החדשות שיריו אינם מושמעים. "מה שסטנה מהקו, אפילו במילימטר, לא קיים יותר", אמר אז.

השבוע, כשאירועי הימים ההם נראים כאילו התרחשו לפני 30 שנה, רוטבליט עדיין משובצע כי רבר לא השתנה. "אין לי תובנה חדשה לגי כי הדברים שאמרת אז, מה שחשבתל אני עדיין חושב, שום רבר לא השתנה", הוא אומר. אגב, בשנת 2005 הוציא רוטבליט את האלבום "מדינת היהודים" חלק ב", ובו שורות נוקבות כגון "הרור נהרג, ולשי כן הוסי. לכן הרודה הפקיע, ולגים רמסו. לקרוב עקרו, לרחוק חשי פו... 40 שנה" (40 שנה, "מדינת היהודים" / חלק ב").

למי שכבר מכלכל ומתקשה להבחין בין ימין ושמאל אצל רוטבליט, לייט, אחד ההסברים המקובלים הוא שהמסור, שהיה מאז ומתמיד אנטיממסדי, פשוט גילה אמפתיה לאגנדרווג - כלומר, למתנחלים - וכוו לממסד הצבוע, מה שלא מקהה כהוא זה את עמדתו נגד הכיבוש.

מאויב לאויב שרון צילום: דניאל כהן

שם לו לפרויקט להעביר את רוטבליט לתל אביב גפן

”
בנו אלי מ'כוכב נולד' שאני אכתוב שיר לזוכה עוד לפני התחרות. כשמעתי שנינט טייב זכתה אמרתי, עלא כיפאק, מאז והלאה היא התגלגלה במסלולים של עצמה, אני לא אחראי על זה. אני לא עוקב אחרי זה, גם לא עקבתי קודם, זה לא מעניין אותי. נינט מוכשרת, זה ברור.”

”
חברים בירושלים כבר אין לי, מי שלא עזב מת. זה לא המקום הכי עליו כרגע, זה מקום ששינה את פניו. אם הייתי מצביע על מקום שהייתי יכול להגיד שזה אפשרי שהייתי הולך עליו, אז בסדר, אבל אין שום מקום אחר שהייתי מעדיף אותו. בינתיים, ירושלים זה מקום שטוב להתחבא בו”

המשך מהעמוד הקודם

שה, מתגורר בעיר משנת 1966. במלחמת ששת הימים היה קצין מיי לואים בחטיבת הצנחנים שלחמה בירושלים. נפצע קשה ואיבר את רגיו לוקרב בשכונת אבו תור. 11 שנה לאחר המלחמה החיה הוציא רוטבליט את התקליט "כך שיחררת את ירושלים", ובו ביקורת פוליטי טית נוקבת על הרוח החרשה, המיליטריסטית, שהשתלטה על העיר. "על חומותייך ירושלים שמתי את משמר הגבול", כתב בין השאר. בין מתבררת לול של אורי זוהר, אריק איינשטיין, שלום חנוך, שמוליק קרי המלחמה לאלבום בילה כמה שנים בלב הבהומה התל אביבית כחלק מחברות לול של אורי זוהר, אריק איינשטיין, שלום חנוך, שמוליק קרי אוס ועוד רבים וטובים. באמצע ההגיגה נסע למסע של חיפוש עצמי בקליפורניה, שממנו חזר לירושלים בסוף שנות השבעים דווקא לשי כונת אבו תור, שבה נפצע.

השיחה איתו מתקיימת בבית הקפה השכונתי שלו, בימקא, לא רחוק מהרירה שבה הוא מתגורר כיום, במילא. רוטבליט מתעקש להיות ירושלמי גם אחרי שראה את כל חבריו מהבהומה הירושלמית יורדים לשפלה. בראיון שערך אותו ב"מעריב" לפני שנתיים יחנתן גפן, חבר קרוב מימי לול, אמר רוטבליט: "אני לבר עכשיו, נפרדתי מהחבר שלי... הילדים עזבו את הבית, אפילו הכלב שלי מת. אולי אני אעזוב את ירושלים ואעבור לתל אביב. אתה מכיר פה איור רירה

המשך בעמוד הבא

במצב הפוליטי הנוכחי, נראה שרוטבליט מצא את מקומו בין הימין לשמאל. כספטמבר האחרון הוא הופיע בהפגנת מחאה משותפת לכל קצות הזרם הפוליטי נגד מחירי המלחמה בלבנון, ואף קרא שיר מעל הבמה בכיכר רבין.

הטקסטים הפוליטיים המושהחים של רוטבליט הרבה יותר חריגים מ"שיר לשלום", אך הרבה פחות מוכרים לציבור. הם מופיעים באלבום מי הסולו שלו, ארבעה במספר עד כה. זמר, גם הוא מודה בכך, הוא אף פעם לא היה, אך זה לא מפריע לו לתקוף את הממסד, מימין ומשמאל, בהופעות במועדונים קטנים ובפני קהל מצומצם שודאי יתרחק מערכי הוקרה רשמיים. "הוצאתי שני תקליטים בשנים האחרונות. מן הסתם אני אוציא עוד. אלה דברים שאני רוצה לומר, וזו הדרך לומר אותם", אומר רוטבליט. אז נכון, רוטבליט אומר, אבל הבעיה היא שלא הרבה שומעים. "שיר ארצישראלי", לדוגמה, עשה הרבה רעש בעיתונות, אך מאזיני הרדיו בקושי זכו לשמוע אותו.

חיתה טענה שהשיר היה ארוך מדי לרדיו. שש וחצי דקות. "האורך לא קובע".

אולי בימינו כבר אין מקום לשירים מורכבים? "אפשר לעשות מה שרוצים. אני עושה מה שאני רוצה או חושב שמתאים וצריך. ירצו, יאכלו, לא ירצו, תודה רבה. זה לא לפי האורך של ההוא או הזה. כשיש לי מה להגיד, אני כותב את זה בדרך הכי טובה שאני יכול. זה מונח על המרפס לכל המתעניין. זו הדרך שלי בעיר לם".

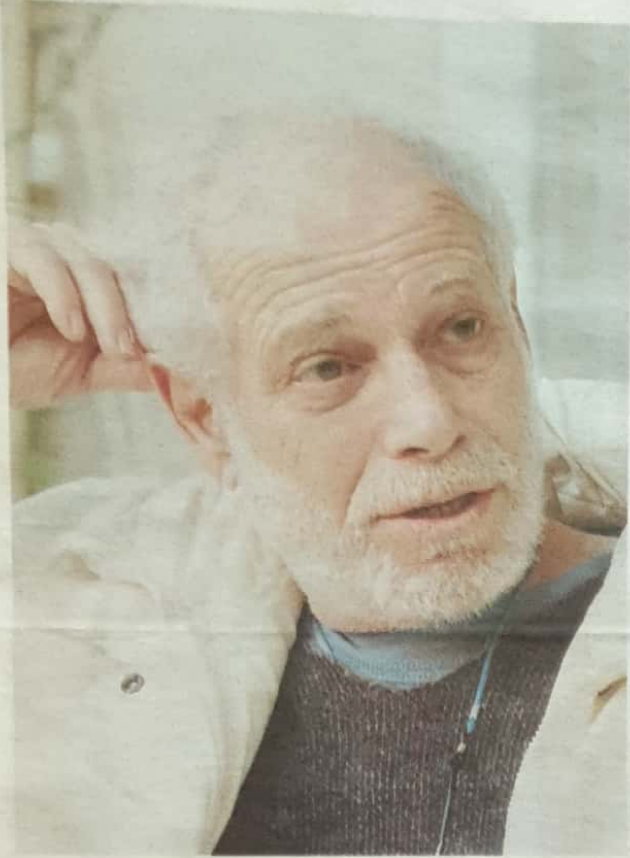
כשהשמעת טיעונים ימניים אנשים לא רצו להקשיב? "כששמרתי דברים שמאליים הקשיבו?".

דווקא הרבה הקשיבו לשירים כמו "שיר לשלום" או "אם" של שמוליק קראוס.

"השירים המוכרים שלי הם לא בהכרח שמאליים ולא שום דבר אחר."

שדרוג
פסטיבל האמנויות השנתי נותן במה לחובבים

ההופעה לכבודו של רוטבליט מתקיימת במסגרת פסטיבל האמנויות השנתי שיחמת המחלקה לאמנויות הבמה בעיריית ירושלים. הפסטיבל השנה יתקיים בין 13 ל-22 במרץ, בבית שמואל ובתיאטרון ירושלים תזמורת הפסטיבל, המתקיים זו השנה השישית ברציפות. היא להביא לקהלת הבימה חובבים ירושלמים מתחומי המחול, התיאטרון, המחיקה ועוד. חוץ מהופעות בתשלום יתקיימו בתיאטרון ירושלים גם טעמות אמנותיות ובהן מופעים הפתוחים לקהל הרחב ללא תשלום. בין המופעים הבולטים של הפסטיבל נמצא פרויקט אנימציה של תזמורת המהפכה: תזמורת סימפונית בניצוחם של בוגרי האקדמיה למוזיקה, בהופעה שמשולבים בה קטעי אנימציה של בוגרי בצלאל. כמו כן יתקיים ערב מחווה במוזיקה לזכרו של יוסי בנאי 'הרעיון הוא לתת ליצרים שדרוג אמנותי וכלכלי, כך שיופיעו במקומות כמו תיאטרון ירושלים ובית שמואל, ולא בבת'ס'ים', אמר השבוע עופר מליח, מנהל הפסטיבל. אנתוני נותנים להם יכולות להפיק משהו מיוחד לפסטיבל".

אני מדבר על חומרים שהופיעו בתקליטי הסולו שלי. הם היו שמאליים. שמעו אותם יותר מאשר שירים ימניים שכתבתי? לא. לא שומעים כי לא מקשיבים לדברים כאלו, לא נותנים להם זמן שידור. כל תירוץ שהוא, אורך, רוחב, מה שאתה רוצה. זו המציאות. אני לא אוהב אותה, אבל זה המצב".

כל זמן שאני חי

"משחקי המילים הריקות, המילון הפשוט מה קרה לגלימת הנביא, לשופר השליחות עם הספר הולך לאיבוד בסביבה בלי נייר ולך, אדון משורר, אין מה לומר" ("אדון משורר, 'מכתבים מבית רביעני', 1989)

עוד שיר שלא יופיע ברפרטואר של ערב המחווה הקרוב הוא "כמו שיר שנוגע", שרוטבליט כתב לזמרת העולה נינט טייב - הסינגל הראשון שטייב הוציאה לרדיו, מיד אחרי זכייתה בתוכנית "כוכב נור" לר" הראשונה. באתר האינטרנט של רוטבליט, בעמוד שמילות השיר רים מופיעות בו, בולטת תמונתה של הכוכבת העולה. רווקא היא, מכל הזמרים המוכרים האחרים.

רוטבליט, שמזוהה עם השירים של אינטרסיון והנוך, כותב שיר לנינט טייב, סמל תרבות הרייטינג?

"להוכיח, היא שרה שם, בשלבים המוקדמים של התחרות, שירים של להקת היהודים, שהם לא בריוק מיינסטרים. בסך הכל 'כוכב נולד' זה מסלול להוציא אנשים מוכשרים לאור, ונינט מוכשרת, זה ברור. פנו אלי שאני אכתוב שיר לזוכה עוד לפני התחרות. כששמעתי מי זכה, אמרתי, עלא כפאק. מאז והלאה היא התגלגלה במסלולים של עצמה, אני לא אחראי על זה. איזו מוזיקה היא בוחרת לעשות, איזה טלוויזיה היא בוחרת להופיע... אני לא עוקב אחרי זה, גם לא עקבתי קודם. זה לא מעניין אותי".

ומה דעתך על מה שקורה במוזיקה הישראלית היום? כל יוצרי האינסטנט?

"פה ושם יש דברים יפים. ברור שכל ההיבט התעשייתי והמיידי ירצו צאת טמבלי כזה, אבל יש אנשים מוכשרים. פחות שמים לכ אל"י, הם, כי כל התרבות היא תרבות של רייטינג".

ואולי רווקא תרבות הרייטינג היא זו שגורמת לגעוועים לשירים הישנים, הוותיקים, ושיריו של רוטבליט ככלל זה. אפשר להבחין בכך לפי התגובה הציבורית למותם של כותבים כאהוד מנור, נעמי שמר ועלי מוהר. "יכול להיות שגם אני מחר נבוקר לא אקום מהמיטה. אין ביטוח. זה עצוב, אנשים טובים שהולכים לעולמם בגיל צעיר מדי".

התחושה היא שתגובת הקהל לשירים כמו "שיר מולדת" או שיר רים שלך מביעה געגועים לישראל אחרת?

"כן. הרברים משתנים, העולם משתנה, הארץ משתנה. אני לא יכול להגיד לטובה או לרעה, כל אחד וההשקפה שלו, אבל אני לא מקונן על שום דבר. אני רק יכול לומר שכל זמן שאני חי, אני אמד שיר לעשות".

השירים המוכרים שלי הם לא שמאליים ולא שום דבר אחר. חומרים שהופיעו בתקליטי הסולו שלי, הם היו שמאליים. שמעו אותם יותר מאשר שירים ימניים שכתבתי? לא. לא מקשיבים לדברים כאלו, לא נותנים להם זמן שידור. זו המציאות. אני לא אוהב אותה, אבל זה המצב"